

Erasmus+

YETİŞKİN ENGELLİLER İÇİN İLGI VE YETENEK BATARYASI EL KİTABI

Yetişkin Engelliler İçin İlgı ve Yetenek Bataryası El Kitabı; ölçme aracının amacı ve yapısı, norm grubu, testin uygulanışı ve puanlaması, geçerlilik/güvenirlik ve değerlendirme prosedürleri hakkında bilgi içermektedir.

Yetişkin Engelliler İçin İlgı ve Yetenek Bataryası, Erasmus + Yetişkin Eğitimi İçin Yenilik Geliştirmeye Yönelik Stratejik Ortaklıklar projesi kapsamında yürütülmüş olan “Discover Your Talents and Remove “dis” in Your Ability (Yeteneğinle Engelini Aş)” (Proje Numarası: 2018-1-TR01-KA204-058728) isimli projenin fikri çıktısıdır. Projenin amacı, yetişkin engellilerin ilgi ve yetenek alanlarının tespiti için bir ölçme aracı geliştirmektir. Projenin koordinatörü Edirne Hüseyin Hüseyin Tekişik Rehberlik ve Araştırma Merkezi (Türkiye), proje ortakları ise International Institute of Applied Psychology and Human Sciences Associazione Culturale (İtalya), Association for Education and Development of Disabled People (Yunanistan), ARDA Beratung & Beratung GmbH (Almanya) ve Psihforworld (Romanya) kurumlarıdır.

Ölçme Aracının Amacı ve Yapısı

Bu bölümde, ölçme aracının amacı ve ölçme aracının birbiriyle bağlantılı olan üç bölümü (excel dosyası, video ve el kitabı) sunulmuştur. Ayrıca, ölçme aracının geliştirilmesi süreci ve ölçme aracının maddelerinin yapısı (kritik beceriler/temel ilgi soruları ve yetenek maddeleri) açıklanmıştır.

Ölçme aracının amacı, yetişkin engellilerin yeteneklerini belirlemek, onları yetenekleri doğrultusunda kendilerine uygun olan kurslara ve faaliyetlere yönlendirmek ve nihai olarak yaşamdan aldıkları doyumunu arttırmaktır. Ölçme aracı, uygulama açısından ve otomatik hesaplama yapma özelliğine sahip olan excel dosyası ile değerlendirme açısından oldukça kolaydır. Ayrıca, video ve el kitabının da bulunması ölçme aracını, daha anlaşılır kılmaktadır. Bu ölçme aracı, yetişkin engelliler için yetenekleri alanında meslek edindirme kursları önerilirken ya da hobi veya eğitimsel amaçlarla kurslara yönlendirilirken kullanılabilir.

Ölçme aracı üç bölümden oluşmaktadır: excel dosyası, video ve el kitabı. Excel dosyasının ilk çalışma sayfasında 15 farklı yetenek alanına ilişkin olan alt testlerin maddeleri, ikinci çalışma sayfasındaysa otomatik puanlama tabloları yer almaktadır. Videoda ölçme aracının nasıl uygulanacağı, veri girişinin ve puanlamanın nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. El kitabı; ölçme aracının amacı, geliştirilme süreci, istatistikleri, puanlaması, sonuçların değerlendirmesi ve raporlaştırılması süreçleri ile ilgili bilgi içermektedir.

Ölçme aracının geliştirilmesi sürecinde, ölçme aracının alt ölçekleri ve maddeleri, İngilizce, Türkçe, Romence, Yunanca, İtalyanca ve Almanca dillerinde yetenek ve ilgi testleri ile farklı engel türleri konusunda yapılan derin bir literatür taraması ve psikometri, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve özel eğitim alanında uzman olan kişilerin katılımı ile proje süresince gerçekleştirilen atölye çalışmaları sonucunda belirlenmiştir. Ölçme aracının maddeleri İngilizce olarak hazırlandıktan sonra, hem anadili İngilizce olan bir uzman hem de iyi derecede İngilizce bilen 3 psikolog ve özel eğitim öğretmeni tarafından gözden geçirilmiştir. Sonrasında ise maddeler Türkçe, Romence, Yunanca, İtalyanca ve Almanca dillerine çevrilmiş ve geliştirilen ölçme aracı 5 ülkede (Türkiye, Romanya, Yunanistan, İtalya ve Almanya) 690 yetişkin engelliye uygulanmıştır.

Ölçme aracımız, aşağıda açıklaması yapılmış olan yetenekleri ölçen 15 alt ölçeğe dayanmaktadır:

- Spor: sporla ilişkili koordinasyon gerektiren görevleri ve fiziksel motor vücut hareketlerini yapmak
- Çizim / Boyama: katı bir yüzeye boya, renk veya diğer boyama araçlarıyla uygulama yapma; kâğıdı veya başka bir iki boyutlu bir materyali şekillendirmek için çeşitli çizim araçlarının kullanılması
- Fotoğrafçılık: kamera ile kayıt yaparak kalıcı görüntüler yaratma sanatı, uygulaması ve pratiği.
- Bahçecilik: bitki yetiştirme ve büyütme uygulaması.
- Arşivleme: bir şeyi bir arşive belirli bir sırayla yerleştirmek veya depolamak.
- Tiyatro: Gerçek veya hayali bir olayı, belirli bir yerde, genellikle de bir sahnede, canlı bir şekilde seyirci önünde sunmak.
- Müzik: Düşünceyi ve duyguyu ses yoluyla ifade etmek, müziği anlayıp yorumlayabilmek, müzik kulağına sahip olmak.
- Dans: istendik olarak seçilmiş olan insan hareketlerinden oluşan sanatı sergilemek.
- Teknik yetenekler: mekanik ekipman veya araçları içeren belirli pratik ve mekanik görevleri gerçekleştirmek için gereken bilgi ve beceriler.
- Şiir / Edebiyat: Kelimelerle muhakeme etme, okuduğunu anlama, düşünceleri kelimelerle açıkça ifade etme ve şiir edebiyat eserleri yazabilme becerisi.
- Heykel / El Sanatları: elle veya basit araçlar kullanarak faydalı ve dekoratif objeler yapmak.
- Aşçılık: Yemek pişirmek için, yıkama, soyma ve doğrama gibi yiyeceklerin hazırlanmasına ilişkin görevleri yerine getirme yeteneği.
- Sosyal Beceriler: jestler, beden dili ve kişisel görünümümüz aracılığıyla hem sözlü hem de sözsüz olarak diğer insanlarla iletişim ve etkileşim kurmak için kullanılan beceriler.
- Bilgisayar: bilgisayarları ve bilgisayarla ilişkili olan teknolojiyi kullanma bilgi ve becerisi.
- Dikiş: Bir iğne ve iplik ile yapılan dikişleri kullanarak nesnelere tutturma veya dikme işi.

Örneklem Grubunun Özellikleri/Norm Grubu

Örneklem grubunun cinsiyet dağılımı dengelidir (Kadın: % 43,9; Erkek: % 55,9). Engel türlerine göre ise örneklem grubu 5 farklı kategoriye ayrılmıştır: zihinsel engel, bedensel engel, zihinsel ve bedensel engel, otizm ve ruhsal-duygusal engel. Örneklem grubunun 236'sı (%34,2) zihinsel engelli, 164'ü (%23,76) bedensel engelli, 63'ü (% 9,13) zihinsel ve bedensel engelli, 54'ü (% 7,82) otizimli ve 18'i (2,60%) ruhsal-duygusal engellidir.

Ölçme Aracının Uygulaması

Alt ölçekler birbirinden bağımsızdır ve uygulayıcı hangi alt ölçekleri uygulayacağına engelli bireyin durumuna ve içinde bulunulan şartların uygunluğuna göre karar verebilir. Ölçme aracı uygulanırken aşağıdaki faktörler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Bu ölçme aracının amacı, yetişkin engellileri belirli bir alandaki kurslara ve faaliyetlere yönlendirmektir. Bu nedenle, **yalnızca bölgenizde verilebilen kurslara ilişkin olan alt ölçekleri uygulayın.**
- Tüm alt ölçeklerde **"kabul kriterleri"** bulunmaktadır. Öncelikle bir kursa devam edebilmek için gerekli olan beceriler **"kritik beceriler"** olarak isimlendirilmiştir. Bireyin bir etkinliğe ilişkin ilgisi olup olmadığını ölçen maddeler ise **"temel ilgi soruları"** olarak adlandırılmıştır. Bir alt ölçeğe ilişkin olan maddeleri uygulayabilmek için gerekli olan minimum gereklilik **kritik becerilerin hepsine sahip olmak** ve **temel ilgi sorularından en az birine evet cevabı vermiş olmaktadır.** Bir alandaki yeteneği değerlendiren **"yetenek soruları"** alt ölçeği, **her iki kriterin de karşılanması durumunda** uygulanabilir.
- Ölçme aracının iki ayrı formu bulunmaktadır: ebeveyn/öğretmen formu ve yetişkin engelli formu. Ölçme aracını uyguladığınız birey test maddelerini anlayabilir ve bu maddelere yanıt verebilirse, yetişkin engelli formunu kullanarak ölçme aracını yetişkin engelli bireyin kendisine uygulayabilirsiniz. Engelli yetişkinin kendisinden yanıt alamazsanız, ölçme aracının maddelerini yetişkin engelli bireyin ebeveyni veya öğretmenine sorarak cevaplandırabilirsiniz.
- Yetişkin engellilerin yeteneklerinin olduğu bir alanda kursa katılarak bu alanda faaliyetler yapmalarının yaşamdan aldıkları doyumunu arttırması beklenmektedir.
- Yetişkin engellilerin kursa katılımlarının yaşam doyumlarını arttırıp arttırmadığını kontrol etmek için 1'den 5'e derecelendirilen likert tipi bir ölçek olan 3 maddelik yaşam doyumunu ölçeğini öntest sontest şeklinde uygulayabilirsiniz.

Puanlama

Bu bölümde, excel dosyasına veri girişi ve ölçme aracının puanlama süreci açıklanmaktadır. Ölçme aracının puanlaması hakkında daha detaylı bilgiye ulaşmak için lütfen videoyu izleyiniz.

Testin soruları excel dosyasında yer almaktadır ve Türkçe, İngilizce, Almanca, Romence, Yunanca ve İtalyanca versiyonları mevcuttur.

Excel dosyasının iki sayfası bulunmaktadır:

- Veri girişi sayfası
- Otomatik raporlaştırma sayfası

Veri girişi sayfası ölçme aracının maddelerini ve demografik bilgi formunu içermektedir.

Otomatik raporlaştırmanın doğru bir şekilde uygulanabilmesi için veri giriş sayfasında EVET/HAYIR kısmının altındaki kutucukları “1” sayısını kullanarak doldurunuz. Bir maddeye “Evet” yanıtı aldıysanız o madde için “1” girin. “Hayır” yanıtı aldığınız maddeler için herhangi bir giriş yapmanıza gerek yoktur. Bu girişleri yapmanız excel dosyasının sonuçları otomatik olarak hesaplamasını sağlayacaktır.

Son ölçek olan yaşam doyumu ölçeği ise, 1'den (minimum) 5'e (maksimum) kadar puanlanabilen bir ölçektir.

Değerlendirme

Otomatik raporlaştırma sayfası (Sayfa 2) uygulanmış olan ölçme aracının sonuçlarını vermektedir. Ölçme aracı uygulanan yetişkin engelli bireyin belirli bir alanda yeteneği olup olmadığını tespit etmek için, **birey aynı engel grubunda bulunan diğer kişilerle karşılaştırılmalıdır**. Excel dosyasının 2. sayfasında, farklı engel grupları için standardizasyon tablolarını görebilirsiniz. Ölçme aracını uygulamış olduğunuz bireyin engel grubunun standardizasyon tablosuna baktığınızda, tablonun en alt satırında “yetenek” ve “yanlış” kelimelerini göreceksiniz. “Yetenek” bireyin o alanda yetenekli olduğu anlamına gelir. “Yanlış” ise o alanda yeteneği olmadığı anlamına gelmektedir.

Ölçme Aracının Sonuçlarının Raporlaştırılması

Eğer ölçme aracı uygulamış olduğunuz yetişkin engelli bireyin o alt ölçekteki puanı kendi engel grubunun ilk %25'lik diliminde (%75'inden daha yükseklerde) yer almakta ise, birey o alanda yeteneklidir. Excel dosyasının ikinci sayfasında bu sonuçlar otomatik olarak raporlaştırılmaktadır. Excel dosyasının ikinci sayfasında ölçme aracını uygulamış olduğunuz yetişkin engelli bireyin engel grubunun standardizasyon tablosuna bakarak bireyin yeteneklerini tanımlayan bir rapora ulaşabilirsiniz. Yeteneklerin değerlendirilmesi sonucunda üç farklı durumla karşılaşabilirsiniz: Bireyin ayrışmış yetenekleri olabilir, hemen hemen her alanda yeteneği çıkmış olabilir ya da hiçbir alanda yeteneği çıkmamış olabilir.

- Bireyin ayrışmış yetenekleri varsa bireyin birkaç alanda yeteneği çıkacaktır. Bu durumda bireye yeteneğinin olduğu alanlarda kurslar önerebilirsiniz.
- Bireyin hiçbir alanda yeteneği çıkmamışsa, alt ölçeklerden aldıkları puanlara bakarak kurslara yönlendirebilirsiniz. Bu durumda, en yüksek puana sahip oldukları alanda kurslar önerebilirsiniz. Bu ölçme aracının amacının “sen yetenekli değilsin” demek olmadığını, aksine “şu alanlarda yeteneğin var ve bu alanlardaki yeteneklerini geliştirebilirsin” demek olduğunu unutmayınız.
- Bireyin hemen hemen her alanda yeteneği çıkmışsa, en yüksek puanları aldıkları kursları önerebilir ve ayrıca bireyle konuşarak tercihlerini sorabilirsiniz.

El kitabının ekinde bu üç farklı durumlara ilişkin olarak hazırlanmış olan raporları görebilirsiniz.

Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Bu bölümde ölçme aracının geçerlik ve güvenirliğine ilişkin istatistikler sunulmuştur.

Güvenirlilik: İç Tutarlılık

İç tutarlılık, bir ölçme aracının doğrulanması için gereklidir. Bu ölçümün ön sayıltısı bir ölçme aracının maddelerinin yüksek bir varyans yüzdesini paylaşıp paylaşmadığını kontrol etmektir. Maddeler aynı şeyi ölçüyorsa birbirleriyle ilişkili olmaları beklenir. Bu varsayımın karşılanıp karşılanmadığını test etmek için tüm alt ölçekler için iç tutarlılığı ölçen Cronbach Alpha hesaplanmıştır. Tutarlı bir ölçme aracın için minimum değer .70 olması beklenmektedir.

Alt Ölçek	Cronbach Alpha
Arşivleme	0,906
Bilgisayar	0,939
Aşçılık	0,930
Dans	0,903
Bahçecilik	0,880
Edebiyat/Şiir	0,929
Müzik	0,859
Fotoğrafçılık	0,912
El Sanatları	0,855
Dikiş/Örgü	0,887
Sosyal Yetenek	0,909
Teknik Kabiliyetler	0,897
Tiyatro	0,903
Resim	0,885
Spor	0,888
Yaşam Doyumunu	0,851

Tüm alt ölçekler, 0.85 ile 0.94 arasında değişen yüksek bir iç tutarlılık düzeyine sahiptir. Ölçme aracının geliştirildiği norm grubu çok çeşitli engel türlerinden bireyleri içermektedir. Veriler, bu ölçme aracının farklı koşullarda uygulanabileceğini göstermektedir.

İç Geçerlik

İç geçerlik, ölçme aracında ölçülen değişkenler arasındaki korelasyon kümesidir. Burada, geçerliğin temel hipotezleri test edilmektedir. Bu amaçla kullanılan istatistiksel gösterge ise Pearson korelasyon katsayısıdır (r). Benzer kavramlar ya da teorik olarak birbiri ile bağlı olduğu düşünülen kavramlar pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olmalıdır (pozitif r). Karşıt olan kavramlar ise negatif olarak ilişkili olmalıdır (negatif r).

Bu ölçme aracının temel bir varsayımı, belirli bir alandaki yetenek ve ilginin yaşam doyumunu ile ilişkili olduğudur. Yetişkin engellilerin daha mutlu ve hayattan daha fazla doyum alan bireyler olmaları için, bu bireylerin bir alandaki yeteneklerini keşfederek bu yeteneklerini geliştirmeleri için onları teşvik etmeyi amaçlamaktayız.

İlk aşamada, 3 değişken arasındaki korelasyon hesaplanmıştır:

- Yaşam doyumunu ölçeği: 1 ile 5 arasında derecelendirilen likert tipi 3 maddeye dayanmaktadır.

- Genel yetenek: yeteneği ölçen tüm maddelerin puanlarının toplamıdır.
- Genel ilgi: ilgiyi ölçen tüm maddelerin puanlarının toplamıdır.

Yetenek, ilgi ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu hipotezi, ölçme aracının kendi içerisindeki pozitif ve anlamlı korelasyonların varlığıyla doğrulanmıştır.

	Yaşam Doyumu	Genel Yetenek	Genel İlgi
Yaşam Doyumu	1	.410***	.347***
Genel Yetenek		1	.823***
Genel İlgi			1

** p<.001

Madde Analizi

Madde analizi bir maddenin geçerliğini kontrol etmek için tek tek maddelere uygulanan bir istatistiktir.

Bu testin çok farklı engel türlerinde bulunan bireylerin yeteneklerini ölçme amacına sahip olduğu düşünöldüğünde, tüm alt ölçeklerde derinlemesine bir analiz yapılması çok önemlidir.

Analiz edilen farklı engel türleri, engel düzeyleri açısından önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bu nedenle alt ölçeklerin ve ölçme aracının genelini geçerliği tüm engel türleri için test edilmiştir.

Geçerlik için önemli olan noktalardan biri madde güçlük indeksidir.

Madde güçlük indeksi, bir popölasyon tarafından verilen doğru cevapların oranıdır. Madde güçlük indeksinin değeri ne kadar yüksekse, madde o kadar kolay olur. Genel bir kural olarak madde ne çok zor ne de çok kolay olmalıdır.

Psikometrik bir testin amacı, testin uygulandığı kişileri ayırt etmektir. Çok kolay veya çok zor bir test ayırt etme işini yapamaz çünkü testin uygulandığı tüm kişiler doğru (çok kolay) veya yanlış (çok zor) cevaplar verir. İlk olarak her yetenek alt ölçeği için genel popölasyondaki ortalamalar analiz edilmiştir. Bu göstergeler yorumlanırken her alt ölçeğin evet (1) hayır (0) olarak kodlanan 10 maddeden oluştuğunu göz önünde bulundurmak önemlidir. Her yetenek alt ölçeği için elde edilebilecek puan aralığı 0 ile 10 arasında değişmektedir. Yaşam doyumu ölçeği ise 1 ile 5 arasında değer alabilen 3 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekten elde edilebilecek olan toplam puan ise 3 ile 15 aralığındadır.

Aşağıdaki tabloda her alt ölçeğin ortalaması ve standart sapması yer almaktadır.

Ölçek	Ortalama	Standart Sapma
Spor	5,20	3,46
Resim	5,49	3,25
Fotoğrafçılık	4,19	3,63
Bahçecilik	4,27	3,32
Arşivleme	4,64	3,57
Tiyatro	4,66	3,52
Müzik	4,19	3,12
Dans	4,45	3,56
Teknik Kabiliyetler	3,14	3,25
Edebiyat/Şiir	2,82	3,41
El Sanatları	4,54	3,06
Aşçılık	3,67	3,72
Sosyal Yetenek	5,02	3,73
Bilgisayar	2,90	3,55
Dikiş/Örgü	4,08	3,16
Yaşam Doyumu	10,84	3,21

Yukarıdaki tabloda genel ortalamaların çoğunun ölçeğin orta noktası olan 5'e yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, ölçme aracının maddelerinin çoğunun çok kolay olmadığı ve genel olarak uygun bir değerlendirme yapabildiği anlamına gelmektedir. Teknik kabiliyetler, edebiyat, aşçılık ve bilgisayar gibi bazı alt ölçeklerin daha zor olduğu görülmektedir.

Amaç yetenekleri belirlemek olduğu için, çok kolay bir testense biraz zor olan bir test olması daha iyidir. Bir alt ölçekten alınabilecek olan maksimum puan 10 ise ve norm grubunun o alt ölçekteki genel ortalaması 9 ise; o alt ölçekten alınan 10 puanının 9 ortalamayla karşılaştırılarak bir yetenek olduğunu söylemek zor olacaktır. Eğer o alt ölçekteki genel ortalama 3 ise, o alt ölçekteki ortalamadan 7 farklı üst puan alınabilmesi mümkün olacaktır. Bu durum ise uzmanların o alandaki yeteneği belirlerken daha net olmalarını sağlayacaktır.

- Bir maddede doğru cevaba sahip olma olasılığı zorluk indeksi ile ölçülür. Madde zorluk indeksi 0 ile 1 arasındaki bir değer ile gösterilir (örn. 0,29, %29'a eşittir).
- Maddeler ölçekte yer aldıkları sıra ile verilmiştir (8 o alt ölçeğin 8. Maddesidir).
- Aşağıdaki tablolarda maddeler en zordan en kolaya doğru sıralanmıştır.

Arşivleme

	Zorluk İndeksi
8	0,29
7	0,32
10	0,36
9	0,39
1	0,47
6	0,48
3	0,48
2	0,56
5	0,64
4	0,66

Bilgisayar

	Zorluk İndeksi
10	0,16
9	0,16
5	0,18
4	0,25
2	0,28
8	0,30
3	0,33
7	0,37
6	0,39
1	0,49

Aşçılık

	Zorluk İndeksi
7	0,22
5	0,26
2	0,34
9	0,35
8	0,36
1	0,38
10	0,40
6	0,44
3	0,44
4	0,49

Dans

	Zorluk İndeksi
5	0,32
9	0,35
8	0,37
7	0,37
1	0,44
2	0,45
4	0,46
10	0,50
6	0,58
3	0,62

Resim

	Zorluk İndeksi
10	0,30
8	0,31
7	0,36
9	0,39
4	0,56
3	0,65
5	0,68
6	0,70
2	0,74
1	0,79

Bahçecilik

	Zorluk İndeksi
3	0,22
8	0,34
9	0,36
4	0,38
2	0,42
6	0,42
7	0,45
10	0,45
5	0,48

Edebiyat/Şiir

	Zorluk İndeksi
4	0,17
7	0,21
8	0,21
10	0,22
9	0,23
2	0,23
3	0,27
5	0,37
1	0,44
6	0,49

Müzik

	Zorluk İndeksi
9	0,10
8	0,22
5	0,38
4	0,39
7	0,40
1	0,48
10	0,51
3	0,53
6	0,57
2	0,62

Fotoğrafçılık

	Zorluk İndeksi
7	0,31
8	0,34
1	0,34
6	0,35
2	0,38
3	0,41
5	0,46
10	0,49
9	0,52
4	0,58

El Sanatları

	Zorluk İndeksi
6	0,25
8	0,27
9	0,27
10	0,29
7	0,36
5	0,51
3	0,58
1	0,63
4	0,68
2	0,72

Dikiş/Örgü

	Zorluk İndeksi
9	0,13
8	0,22
6	0,30
7	0,31
2	0,34
10	0,34
3	0,35
5	0,67
4	0,69
1	0,73

Sosyal Yetenek

	Zorluk İndeksi
4	0,35
6	0,39
5	0,46
9	0,46
2	0,49
10	0,50
3	0,55
8	0,57
1	0,57
7	0,58

Spor

	Zorluk İndeksi
9	0,33
3	0,42
7	0,44
5	0,49
2	0,54
10	0,55
1	0,58
6	0,61
4	0,61
8	0,63

Tiyatro

	Zorluk İndeksi
10	0,29
7	0,33
2	0,37
9	0,40
5	0,44
6	0,49
1	0,49
8	0,50
4	0,63
3	0,72

Teknik Yetenek

	Zorluk İndeksi
6	0,15
3	0,19
4	0,25
1	0,26
2	0,30
5	0,32
10	0,34
9	0,39
8	0,42
7	0,54

BEDENSEL YETERSİZLİK STANDARDİZASYON TABLOSU

		Spor	Resim	Fotoğrafçılık	Bahçecilik	Arşivleme	Tiyatro	Müzik	Dans
N	Valid	164	164	164	164	164	164	164	164
	Non-valid	0	0	0	0	0	0	0	0
Medyan		5,30	6,46	5,84	5,73	6,46	6,30	5,39	4,46
Minimum		0	0	0	0	0	0	0	0
Maksimum		10	10	10	10	10	10	10	10
Yüzdeler	25	3,00	5,00	3,00	3,00	5,00	5,00	4,00	2,00
	50	6,00	7,00	6,50	6,00	7,00	7,00	6,00	4,00
	75	8,00	10,00	9,00	9,00	10,00	9,00	7,00	7,00

YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ

		Teknik	Edebiyat	El Sanatları	Aşçılık	Sosyal Yetenek	Bilgisayar	Dikiş	Yaşam doyumu
N	Valid	164	164	164	164	164	164	164	164
	Non-valid	0	0	0	0	0	0	0	0
Medyan		4,75	4,86	4,70	5,43	7,48	5,06	5,61	12,28
Minimum		0	0	0	0	0	0	0	0
Maksimum		10	10	10	10	10	10	10	15
Yüzdeler	25	2,00	2,00	2,00	2,00	6,00	0,25	3,00	11,00
	50	5,00	4,00	4,50	6,50	9,00	6,00	6,00	13,00
	75	8,00	8,00	7,00	9,00	10,00	9,00	8,00	14,00

YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ YANLIŞ

Test-Tekrar Test Süreci

Bu projenin ve ölçme aracının mantıksal çerçevesi, yetişkin engellilerin yeteneklerinin belirlenmesi ve bu yetenekleri alanında kurslara katılımlarının bu bireylerin yaşam doyumlarını ve yeteneklerini geliştireceği temeline dayanmaktadır. Bu mantıksal çerçeve, 123 yetişkin engellinin kurslara katılımları sağlanarak test tekrar test yöntemiyle test edilmiştir. Tasarlanmış olan deneysel model aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Engelli katılımcılara tüm alt ölçekler ve yaşam doyumu ölçeği uygulanır.
- Engelli katılımcılar uygulanan ölçme aracı sonucu yeteneği olduğu belirlenen bir alanda kursa katılır.
- Bu alandaki kurs tamamlandıktan sonra kursa devam edilen alana ilişkin alt ölçek ve yaşam doyumu ölçeği tekrar uygulanır.

Bu sürecin sonunda aşağıdaki değişkenleri içeren bir veri matrisi oluşturulur:

- Cinsiyet
- Engel türü
- Analiz edilen yetenek
- Kurs öncesi yetenek (ön-test)
- Kurs sonrası yetenek (son-test)
- Kurs öncesi yaşam doyumu (ön-test)
- Kurs sonrası yaşam doyumu (son-test)

Uygulanan ölçme aracı sonucunda yetenekleri alanında kurslara yönlendirilen yetişkin engellilerin kurs öncesi ve kurs sonrası durumları arasındaki farkı tespit etmek için bağımlı örneklem t-testi istatistiği hesaplanmıştır. Bu istatistik yöntemi, bir olay, uyarın ya da deneysel yöntem (kurs gibi) öncesi ve sonrasında bir grubun ortalama farklarını karşılaştırmaya imkân tanır. Bu çalışmanın t-test istatistikleri, bu testin katılımcılarının kurs sonucunda yeteneklerinin ve yaşam doyumlarının anlamlı bir şekilde arttığını göstermiştir.

	Ön-test ortalaması	Son-test ortalaması	t	P
Yetenek	6,64	8,53	-9,27	<0,001
Yaşam doyumu	10,55	12,52	-11,598	<0,001

Yukarıdaki tabloda görülebileceği gibi, her iki ölçek puanındaki artış yaklaşık olarak 2 puan civarındadır. Bu olumlu etkinin değerlendirilmesi etki büyüklüğü formülü (Cohen's d) ile hesaplanmıştır. Bu formül, deneysel bir süreç sırasındaki gelişimin ölçülmesini sağlar. Aşağıdaki tabloda bu çalışmanın etki büyüklüğü değerleri yer almaktadır. Bu çalışmanın değerleri, Cohen'e göre büyük etki büyüklüğü olarak tanımlanabilir.

Değişken	Cohen's d
Yetenek	0,82
Yaşam doyumu	0,80

Bu sonuçlar yorumlanırken, yetenek alanında ve yaşam doyumunda görülen bu gelişimin ön-test ve son-test arasındaki süreçte uygulanmış olan faaliyetlerle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Kurs Faaliyetleri

Bu ölçme aracı, yalnızca yetenek seviyesini ölçebilir, yetenek alanlarını ve yaşam doyumunu belirleyebilir ancak yetenekleri ve yaşam doyumunu direk olarak arttıramaz. Yetenek ve yaşam doyumundaki artış kurslarda gerçekleştirilen faaliyetler ile ilgilidir.

Bu amaca ulaşmak için ise sadece kaliteli bir kurs olması yeterli değildir, bu faaliyetlerin hedef gruba uygunluğu, kurs öğreticilerinin hedef gruplara aşinalığı ve diğer yönler de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu konudaki bilgilerin daha net olması için bir sonraki kısımda, bu çalışma sırasında gerçekleştirilmiş olan faaliyetler açıklanmıştır.

Bu projenin ortakları; yetişkin engellilerin yetenekleri alanında spor, açıcılık, el sanatları, bahçecilik, dans, müzik, resim, fotoğrafçılık, arşivleme, sosyal beceriler ve bilgisayar alanlarında kurslara katılımlarını sağlayarak test-tekrar test sürecini yürütmüşlerdir. Başka bir deyişle, test tekrar test sürecinde test ile ölçülmüş olan tüm alt alanlar yer almamıştır. Toplam 123 katılımcı ile 15 alt yetenek alanından 11'inde test tekrar test süreci yürütülmüştür.

Ayrıca, test tekrar test sürecine katılan bireylerin çoğu bedensel ve zihinsel yetersizliğe sahiptir, otizm ve bedensel-zihinsel engel grubundan az sayıda veri elde edilmiştir.

Tüm bunlarla birlikte, yeteneklerin gelişimi kurslar sırasında gerçekleştirilmiş olan faaliyetlerle ilişkilidir ve bu faaliyetler şu şekilde özetlenebilir:

- **Aşıcılık:** Açıcılık kursuna katılan yetişkin engelliler yemek pişirmenin temel kurallarını, yumurta haşlama ve çırpmayı, omlet pişirmeyi, basit düzeyde spagetti, et, tavuk, pilav, patates, çorba, pasta ve sebze yemekleri pişirmeyi öğrenmişlerdir. Basit tarifler, yemeklerin malzeme içerikleri ve yemeğin pişmesi için gerekli olan süreyi öğrenmişlerdir.
- **Bilgisayar:** Bilgisayar kursuna katılan yetişkin engelliler temelde Word programının ve internetin kullanımına odaklanarak bilgisayarın temel kurallarını öğrenmişlerdir. Bilgisayarı nasıl açıp kapatacaklarını, WORD'de bir belgeyi nasıl oluşturacaklarını, nasıl kaydedeceklerini ve nasıl arşivleyeceklerini; kopyala yapıştır gibi komutları nasıl kullanacaklarını; kalın, italik vb. kullanarak bir WORD belgesini nasıl düzenleyeceklerini; bir e-posta hesabını nasıl oluşturacaklarını, gelen mailleri nasıl kontrol edeceklerini; nasıl mail göndereceklerini; maillere nasıl ek yükleyeceklerini; sosyal medyada nasıl hesap oluşturacaklarını ve bu hesapları nasıl kullanacaklarını öğrenmişlerdir. Konuların özüksenebilmesi için ise öğrencilere alıştırmalar verilmiştir.
- **Spor:** Spor alanındaki eğitim daha çok oyun formatında ilerlemiştir ve spor egzersizleri katılımcıların yaşı ve seviyesi dikkate alınarak yaptırılmıştır. Spor kursu sırasında ağırlıklar, denge çubukları, halkalar, atlama çubukları, şişme minderler, at, küçük trambolin, yer egzersizleri ve ayrıca top, çember, kurdele, oklava ve halat gibi araç gereçler kullanılmıştır.
- **Resim:** Resim kursuna katılan yetişkin engelliler simetri kavramı, denge ve uyumun önemi, ışığın resme olan etkisi, tonal zıtlıklar, en koyudan en açığa kadar olan renk çeşitliliği, ton aralıkları, nasıl boyama yapılacağına ilişkin temel kuralları öğrenmişlerdir.

- **Dans:** Dans kursuna katılan yetişkin engelliler ülkelerinin geleneksel danslarını (Yunanistan ve Türkiye) öğrenmişlerdir. Yunanistan'daki yetişkin engelliler kalamatianos, tsamikos, syrtos, palamakia, karagouna, tik, syrtos sta tria, Türkiye'deki yetişkin engelliler ise kafkas dansları, roman havası ve zeybek öğrenmişlerdir. Danslar öncelikle kursun öğretmeni tarafından bütün olarak ve sonrasında ise parçalara bölünerek gösterilmiştir. Kursiyerlerin anlayabilmesi için zor ve karmaşık dans hareketleri analiz edilerek sırayla verilmiştir.
- **El Sanatları:** El sanatları kursuna katılan yetişkin engelliler boncuklardan kolye ve bileklik, temel dokuma çalışmaları yapmışlar, boya ve taşlardan resimler hazırlamışlar ve seramikten ürünler yaparak boyamışlardır.
- **Dikiş/Örgü:** Dikiş kursuna katılan yetişkin engelliler düz dikiş makinesini kullanmayı, kalıp çıkarmayı, ütü yapmayı ve elde temel dikiş yapmayı öğrenmişlerdir.
- **Bahçecilik:** Bahçecilik kursuna katılan yetişkin engelliler toprağı hazırlamayı, sebze dikmeyi, çapa yapmayı ve sulamayı öğrenmişlerdir.
- **Müzik:** Müzik kursuna katılan yetişkin engelliler basit düzeyde gitar çalmayı ve temel düzeyde ses eğitimi alarak şarkı söylemeyi öğrenmişlerdir.
- **Fotoğrafçılık:** Fotoğrafçılık kursuna katılan yetişkin engelliler fotoğrafçılık aletlerini çekim için hazırlamayı, basit düzeyde fotoğraf çekme tekniklerini, ışığı ayarlamayı öğrenmişler ve bir fotoğraf sergisi hazırlamışlardır.
- **Arşivleme:** Nesnelere düzenlemeyi, sıraya sokmayı ve işleri belirli bir sıra takip ederek yapmayı öğrenmişlerdir.
- **Sosyal Beceriler:** Bu kursa katılan yetişkin engelliler yaşlıların evlerine ve çocuk esirgeme kurumlarına ziyaretler yaparak hayır işleri yapmışlardır.

Ölçme Aracının Sınırlılıkları

Bu bölümde, geliştirilmiş olan ölçme aracının sınırlılıkları sunulmuştur.

Norm Grubunun Özellikleri

Ölçme aracının norm grubu büyük olmasına rağmen (n=690), var olan tüm engel türlerini temsil etmemektedir. Ancak gruplar istatistik hesaplamaları yapabilmek için yeterince büyük ve heterojendir (zihinsel, fiziksel, zihinsel ve fiziksel, otizm, ruhsal-duygusal engel). Eğer bu ölçme aracının genişletilmiş versiyonu geliştirilmek istenirse, daha spesifik engel türlerini de içerecek şekilde bu çalışma yapılabilir. Örneğin, otizmin hafif/orta/ağır şeklinde derecelendirmesini ve bu norm grubunda yer almayan spesifik sendromları içerecek şekilde bir ölçek geliştirilebilir.

Yetenekler

Bu ölçme aracı kapsamında ölçülmüş olan yetenekler spor, resim, fotoğrafçılık, bahçecilik, arşivleme, tiyatro, müzik, dans, teknik kabiliyetler, edebiyat, el sanatları, açıcılık, sosyal yetenek, bilgisayar ve dikiş/örgü ile sınırlıdır.

Alt ölçekler 10 maddeyle sınırlıdır. Madde sayısı bir yetenekle ilişkili olan performansın tüm olası aşamalarını kapsamamaktadır. Ancak daha çok madde içeren bir ölçme aracının geliştirilmesi (20 madde gibi), uygulama için gerekli olan süreyi ve eforu etkileyebilir. Bu ölçme aracının geliştirilmesi için iyi bir fikir, daha ileri düzey ve karmaşık kursların uygulanabilmesi için daha zor maddelerden oluşan ileri düzey bir ölçme aracı geliştirilmesi olabilir.

Katkıda Bulunmak İsteyenler İçin

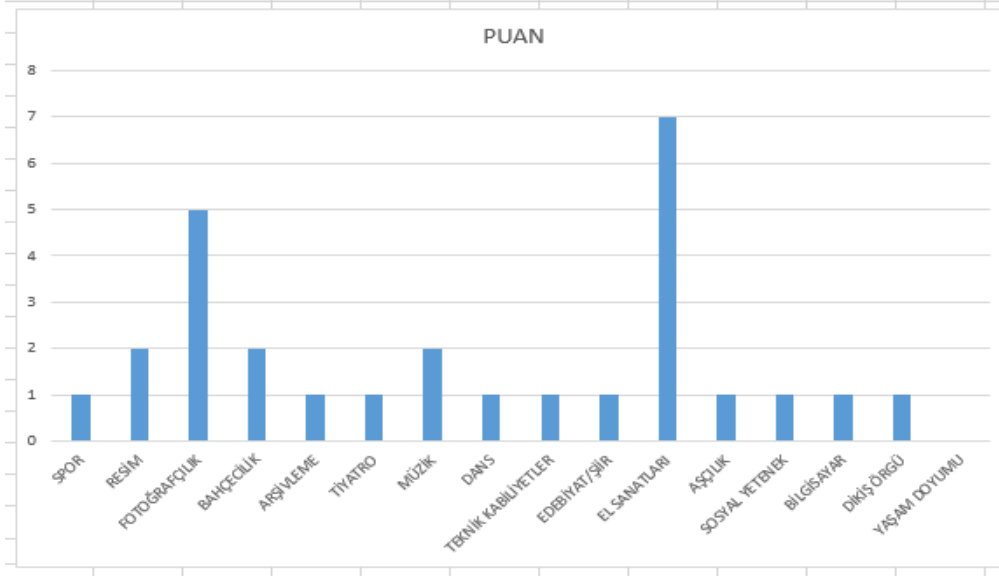
Yetişkin Engelliler İçin İlgil ve Yetenek Bataryası'nı kendi dilinize adapte etmek ya da lme aracını belirli bir engel türü için uyarlamak isterseniz bizden ücretsiz danışmanlık hizmeti alabilirsiniz. Bizimle hhtramrehberlikbolumu@gmail.com üzerinden iletişime geçebilirsiniz.

EK 1

Ayrıışmış Yetenek Örneği

Engel Türü: Otizm

Bireyin ölçme aracından elde ettiği puanlar aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Ölçme aracının uygulandığı birey otizimli olduğu için değerlendirme için otizm standardizasyon tablosuna bakılır. Bireyin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

		Spor	Resim	Fotoğrafçılık	Bağçecilik	Arşivleme	Tiyatro	Müzik	Dans
N	Valid	54	54	54	54	54	54	54	54
	Non-valid	0	0	0	0	0	0	0	0
Medyan		5,15	3,93	2,04	2,20	2,89	2,44	2,44	3,69
Minimum		0	0	0	0	0	0	0	0
Maksimum		10	10	10	10	9	10	10	10
Yüzdelik	25	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	50	5,00	4,00	0,50	1,50	2,00	1,00	2,00	3,00
	75	8,00	7,00	4,00	3,25	5,00	4,00	3,25	6,25
		YANLIŞ	YANLIŞ	YETENEK	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ

Teknik	Edebiyat	El Sanatları	Aşçılık	Sosyal Yetenek	Bilgisayar	Dikiş Örgü	Yaşam doyumu
54	54	54	54	54	54	54	54
0	0	0	0	0	0	0	0
1,91	0,56	3,78	1,20	1,72	1,43	2,39	9,39
0	0	0	0	0	0	0	0
10	7	10	10	10	10	8	15
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,75
1,00	0,00	3,50	0,00	0,00	0,00	2,00	9,00
3,00	1,00	6,25	1,25	3,25	1,25	4,00	12,00
YANLIŞ	YANLIŞ	YETENEK	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ

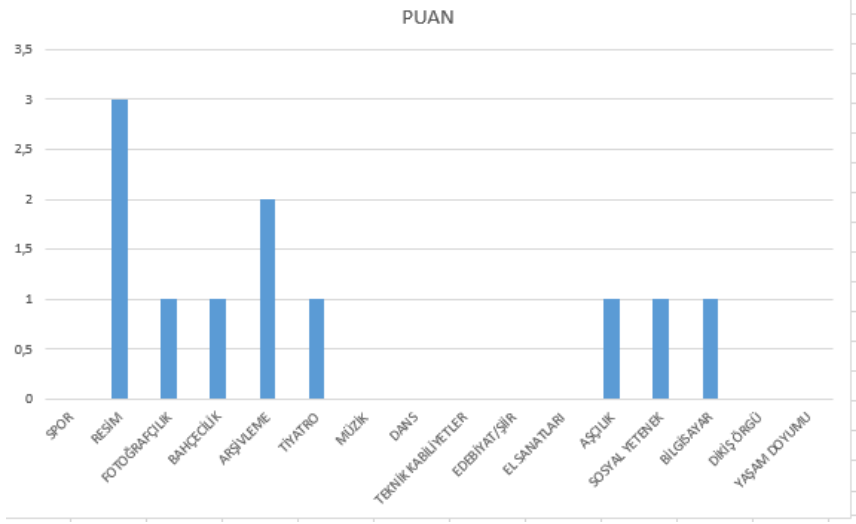
Bireyin sonuçlarına baktığımızda, fotoğrafçılık ve el sanatları alanlarında yetenekli olduğu görülmektedir. Bu durumda bu bireye fotoğrafçılık ve el sanatları alanlarında kurslar önerebiliriz.

EK 2

Hiçbir alanda yeteneğin çıkmaması durumu:

Engel Türü: Zihinsel ve bedensel

Bireyin ölçme aracından elde ettiği puanlar aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Ölçme aracının uygulandığı birey zihinsel ve bedensel engelli olduğu için değerlendirme için zihinsel ve bedensel engel standardizasyon tablosuna bakılır. Bireyin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

		Standardizasyon Zihinsel/Bedensel							
		Spor	Resim	Fotoğrafçılık	Bahçecilik	Arşivleme	Tiyatro	Müzik	Dans
N	Valid	63	63	63	63	63	63	63	63
	Non-valid	0	0	0	0	0	0	0	0
Medyan		2,08	3,76	1,95	1,98	2,14	2,41	2,27	1,90
Minimum		0	0	0	0	0	0	0	0
Maksimum		10	10	9	10	10	10	10	10
Yüzdeler	25	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	50	1,00	3,00	0,00	1,00	0,00	1,00	2,00	0,00
	75	3,00	6,00	4,00	3,00	4,00	4,00	4,00	4,00
		YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ

Teknik	Edebiyat	El Sanatları	Aşçılık	Sosyal Yetenek	Bilgisayar	Dikiş	Yaşam doyumu
63	63	63	63	63	63	63	63
0	0	0	0	0	0	0	0
0,90	0,84	2,13	1,38	2,98	1,00	1,73	9,81
0	0	0	0	0	0	0	3
10	8	10	10	10	9	6	15
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,00
0,00	0,00	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	10,00
1,00	1,00	3,00	1,00	5,00	2,00	3,00	13,00
YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ

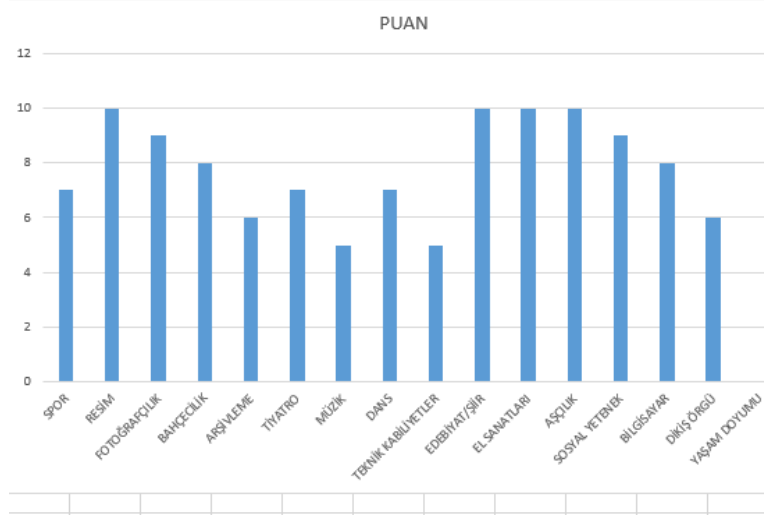
Bireyin sonuçlarına baktığımızda, standardizasyon tablosu bize bireyin hiçbir alanda yeteneği olmadığını söylemektedir. Ancak bireye yetenek alanını söylememiz ve bir kurs önermemiz gerekmektedir. Bu durumda bireye en yüksek puanının olduğu resim alanından bir kurs önerebiliriz.

EK 3

Çok fazla alanda yeteneğin çıkması durumu:

Engel türü: zihinsel

Bireyin ölçme aracından elde ettiği puanlar aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Ölçme aracının uygulandığı birey zihinsel engelli olduğu için değerlendirme için zihinsel engel standardizasyon tablosuna bakılır. Bireyin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

		Standardizasyon Zihinsel							
		Spor	Resim	Fotoğrafçılık	Bahçecilik	Arşivleme	Tiyatro	Müzik	Dans
N	Valid	236	236	236	236	236	236	236	236
	Non-valid	0	0	0	0	0	0	0	0
Medyan		5,87	5,75	3,70	4,24	4,11	4,26	3,91	4,85
Minimum		0	0	0	0	0	0	0	0
Maksimum		10	10	10	10	10	10	10	10
Yüzdeler	25	3,00	4,00	1,00	2,00	1,00	1,25	1,00	2,00
	50	6,00	6,00	3,00	4,00	4,00	4,00	3,00	5,00
	75	9,00	8,00	6,00	7,00	7,00	7,00	7,00	8,00
		YANLIŞ	YETENEK	YETENEK	YETENEK	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ

Teknik	Edebiyat	El Sanatları	Aşçılık	Sosyal Yetenek	Bilgisayar	Dikiş	Yaşam doyumu
236	236	236	236	236	236	236	236
0	0	0	0	0	0	0	0
2,40	1,78	5,29	2,91	4,19	2,11	3,82	10,62
0	0	0	0	0	0	0	0
10	10	10	10	10	10	10	15
0,00	0,00	4,00	0,00	1,00	0,00	2,00	9,00
1,00	1,00	5,00	2,00	4,00	1,00	3,00	11,00
3,00	2,75	7,00	6,00	7,00	3,00	6,00	13,00
YETENEK	YETENEK	YETENEK	YETENEK	YETENEK	YETENEK	YANLIŞ	YANLIŞ

Bireyin sonuçlarına baktığımızda, standardizasyon tablosu bize bireyin resim, fotoğrafçılık, bahçecilik, teknik kabiliyetler, edebiyat, el sanatları, aşçılık, sosyal yetenek ve bilgisayar alanlarında yetenekli olduğunu söylemektedir. Ancak bireye bu yetenek alanlarının hepsini söylediğimizde sonuç biraz kafa karıştırıcı olabilir. Bu durumda bireyin yeteneklerini ayrıştırmasına yardımcı olmak için rehberlik edebiliriz.

EK 4

Değerlendirme formu örneği

Sayın (Öğrencinin ismi)

Hüseyin Hüsnü Tekişik Rehberlik ve Araştırma Merkezince yürütülen “Yeteneğini Keşfet Engelini Aş” (Discover Your Talents and Remove “dis” in Your Ability) isimli Erasmus projesi kapsamında ilgi ve yeteneklerinizin bulunduğu alanları tespit etmek için bir ölçme aracı uygulanmıştır. Bu ölçme aracı sonucunda;

.....
.....
.....
.....

alanlarında ilgi ve yeteneğiniz olduğu tespit edilmiştir.

Bu alanlarda bölgemizde sizlere yönelik halk eğitimi kursları ve meslek edindirme kursları açılmaktadır. Var olan ilgilerinizi ve yeteneklerinizi geliştirmek için açılan bu kurslara devam etmeniz sizin için çok faydalı olacaktır.

Şu anda açık olan ve devam edebileceğiniz kurslar hakkında bilgi almak için merkezimize gelerek ya da telefon ve mail yoluyla bizden bilgi alabilirsiniz.

Adresimiz: Barutluk Mah. Yıldız Çeşme Sk. No 27 Edirne/Merkez

Telefon numaramız: 0284 225 42 01

Mail adresimiz: 143175@meb.k12.tr

Hüseyin Hüsnü Tekişik Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü